

1814: To nye bøker kaster lys over historien bak den norske «jødeparagrafen».

Adgang til Riget

I 1817 måtte skipet Carl søke nødhavn i Bergen. Skipet var lastet med linfrø, men hadde også en jøde om bord. Fordi grunnlovsforsamlingen på Eidsvoll tre år tidligere hadde vedtatt at jøder ikke hadde adgang til landet, fastslo politimesteren at Michael Jonas skulle eskorteres ut av landet. Saken fikk et langt etterspill, helt opp til Høyesterett, angående hvem som skulle betale reisen, politimesteren eller staten.

Den såkalte jødeparagrafen i grunnloven er tema for to nyttgitte bøker. Håkon Harket har i «Paragrafen» dykket ned i det idéhistoriske grunnlaget for vedtaket om å utestenge jødene fra Norge. Det har ikke vært foretatt grundige studier innen dette temaet; anekdotiske forklaringer og forestillinger om bondestandens fordommer har derfor kunnet tjene som plausible teser på hvorfor grunnlovens andre paragraf ble slik den ble. Harket vil gi et svar på hva som ble sagt på Eidsvoll, hvem som sa det og hvor de hadde det fra. Han starter med de mest

tilgjengelige kildene, som Henrik Wergelands konstitusjonshistorie. Dette gir en god inngang, og viser samtidig at disse nokså kjente kildene ikke gir et fullstendig bilde. Når Harket trenger dypere ned i materialet, blir det klart at han har gjort et grundig kildearbeid, og at «jødeparagrafen»

ikke var initiert av bondestanden, men av noen av grunnlovsforsamlingens mest prominente menn. Nicolai Wergelands, Christian Magnus Falsens og Georg Sverdrups nettverk og deres lesning kartlegges nøye. Harket beskriver ideene grunnlovsfedrene hadde vært i berøring med på etterrettelig vis, og forsøker ikke å kompensere for det noen steder sparsomme materialet med egne spekulasjoner.

Harkets framstilling er vanskeligst å følge i parafraeringene av tekster fra opplysningstidens tenkere, men den interesserte leser belønnes med gode analyser. For eksempel viser Harket hvordan Friedrich Buchholz, kjent tysk liberal publisist og en av Falsens inspiratorer, støttet utestengelsen av jødene fra Norge samtidig som han tidligere hadde

“ «Jødeparagrafen» var initiert av grunnlovsforsamlingens mest prominente menn.

INGRID NORUM

KNUT RUMOHR

Malaren og grafikeren Knut Rumohr (1916–2002) var ein av pionerane innan modernismen i Noreg på 1950-talet. Då han døydde i 2002, etterlét han seg ei rikhaldig samling maleri på Frønningen og i Oslo. Boka tek utgangspunkt i denne private samlinga.

UTSTILLING
24. mai til 14. september
Sogn Kunstsenter, Lærdal

INGRID NORUM

JENS HAUGE

– Hauge har en absurd bredde i sin fotografiske
oeuvre som vitner om en modig og kreativ fotograf.

Cecilie Tyri Holt, FOTO.NO

MORTEN JOHAN SVENDSEN

ANDERS SVOR

Bilethoggaren Anders Svor (1864–1929) frå Hornindal er kjend for statuane sine. Boka presenterer utvalde skulpturar og vert utgitt i samband med 150-årsjubileet for Anders Svors fødsel i samarbeid med Stiftinga Musea i Sogn og Fjordane.

NY BASISUTSTILLING
Opning 29. juni
Anders Svor Museum,
Hornindal

